

Obligatorisk tjenestepensjon – viktige avklaringer

Det er nå kommet viktige avklaringer om obligatorisk tjenestepensjon. Avklaringene er relevante for leger som har ansatte i egen virksomhet.

Det er klart at sykepleiere som omfattes av lov om pensjonsordning for sykepleiere, ikke kan omfattes av virksomhetens tjenestepensjonsordning. Videre kan leger som er ansatt i eget heleide aksjeselskap velge å stå utenfor ordningen.

Det har hersket en viss uklarhet omkring enkelte viktige forhold i lov om obligatorisk tjenestepensjon (OTP). Privatpraktiserende legers plikt og anledning til å ha tjenestepensjonsordning har vært beheftet med spesiell usikkerhet. Denne usikkerheten har knyttet seg til det faktum at mange leger har ansatt sykepleiere med lovfestet rett til medlemskap i Pensjonsordningen for sykepleiere og at legen selv har pensjonsrettigheter i Sykehjelps- og pensjonsordningen for leger (SOP). Mye av usikkerheten er nå borte, etter at det har kommet forskrifter til lov om innskuddspensjon og etter at Kredittilsynet har bidratt med viktige avklaringer.

Sykepleiere holdes utenfor

Privatpraktiserende spesialister og fastleger som har ansatt sykepleiere, har plikt til å ha disse tilmeldt Pensjonsordningen for sykepleiere i KLP. Spørsmålet har vært om medlemskapet i sykepleierordningen har gitt adgang til å holde sykepleierne utenfor bedriftens tjenestepensjonsordning. Det er nylig kommet forskrift til lov om innskuddspensjon som åpner for at arbeidstakere som har medlemskap i bl.a. lovbestemte ordninger som bedriften betaler premie til, skal holdes utenfor bedriftens innskuddspensjonsordning. Ordningene må imidlertid gi ytelser av minst tilsvarende verdi som bedriftens innskuddspensjonsordning. Hjemmelen er derfor til stede til å holde sykepleiere som allerede har medlemskap i sykepleierordningen som administreres av KLP, utenfor pensjonsordningen.

Innehaver kan stå utenfor

SOP samordner sine pensjonsytelser med pensjoner fra tjenestepensjonsordninger. Det er naturligvis lite interessant for leger å betale premie for deltakelse i bedriftens pensjonsordning, når pensjonen avstedkommer tilsvarende reduksjon i pensjonen fra SOP. Det aktualiserer spørsmålet om muligheten til å stå utenfor pensjonsordningen.

Det er klart at innehaver i enkeltpersonforetak kan reservere seg fra deltakelse i pensjonsordningen. Videre har innskuddspensjonsloven vært tolket slik at innehaver/arbeidsgiver har valgfrihet mht. deltakelse

i pensjonsordningen. Kredittilsynet har fått i oppdrag å utarbeide forskrifter om avklaring av innehaverbegrepet. Overfor Legeforeningen har Kredittilsynet bekreftet at arbeidstaker i eget heleid selskap vil betraktes som innehaver, og kan derfor reservere seg fra deltakelse i bedriftens pensjonsordning. Videre sier Kredittilsynet at det trolig kan legges til grunn at eierandel på 2/3 er tilstrekkelig til å bli betraktet som innehaver, og at det er gode grunner til at eierandel ned til 50 % vil være tilstrekkelig. Hvor grensen for innehaverbegrepet går i relasjon til OTP, vil bli klart når forskriftene foreligger.

Hva med øvrige ansatte?

Lov om obligatorisk tjenestepensjon definerer kriterier for når en bedrift må opprette pensjonsordning for sine ansatte. Lov om innskuddspensjon og lov om foretakspensjon definerer minimumskrav til en tjenestepensjonsordning. Mangel på konsistens mellom lov om OTP på den ene siden, og innskuddspensjons- og foretakspensjonsloven på den andre, har skapt uklarhet.

Man har kunnet være i den spesielle situasjon å ha plikt til å ha tjenestepensjonsordning i medhold av lov om obligatorisk tjenestepensjon, samtidig som man ikke har hatt adgang til å tegne slik ordning på grunn av bestemmelser i foretakspensjonsloven og innskuddspensjonsloven. Legeforeningen henvendte seg til Kredittilsynet for å etablere klarhet omkring dette, og Kredittilsynet har bekreftet at lov om obligatorisk tjenestepensjon skal gå foran foretakspensjonsloven og innskuddspensjonsloven. Det innebærer at det vil være plikt til å opprette pensjonsordning etter lov om obligatorisk tjenestepensjon, selv om ikke kriteriene i innskuddspensjonsloven og foretakspensjonsloven er oppfylt.

OTP-loven gjelder foretak som har to personer med arbeidstid og lønn på 75 % av full stilling, en arbeidstaker uten eierinteresse i foretaket i minst 75 % stilling eller personer i foretaket som har over 20 % stilling som til sammen utøver mer enn to årsverk. Avklaringen innebærer at samtlige personer i foretaket i over 20 % stilling skal regnes med i grunnlaget som skal vurderes mot OTP-lovens virkeområde, også de som ikke skal ta del i pensjonsordningen. Også legen i et personlig foretak skal regnes med når det skal vurderes om bedriftens omfang danner grunnlag for plikt til å ha tjenestepensjon. En lege som f.eks. har to medarbeidere i hhv. 50 % og 60 % stilling må føl-

gelig opprette pensjonsordning fordi bedriften til sammen utøver mer enn to årsverk.

Avklaringen fra Kredittilsynet innebærer konkret at dersom et foretak kun har ansatt én sykepleier uten eierinteresse i foretaket i 75 % stilling og én legesekretær i 50 % stilling, gjør sykepleierens ansettelse at vilkårene i lov om obligatorisk tjenestepensjon er oppfylt, og det skal opprettes tjenestepensjonsordning. Er legen spesialist eller fastlege har sykepleieren lovbestemt medlemskap i Pensjonsordningen for sykepleiere, og skal ikke være med i pensjonsordningen. Pensjonsordningen vil da kun bestå av legesekretæren. Det samme gjelder om det så bare er en medarbeider i 20 % stilling som er ansatt i tillegg til sykepleieren. Dette til tross for at lov om innskuddspensjon og lov om foretakspensjon har minimumskriterier som bl.a. innebærer at det ikke kan opprettes pensjonsordning.

Fortsatt uklart

Mange leger arbeider i kontorfellesskap, der legene hver for seg driver sin virksomhet som personlig næringsdrivende. Sammen deler de på ansettelsesforholdet til hjelpepersonellet, ved at hjelpepersonellet har et deltids ansettelsesforhold hos hver av legene. Arbeidsomfanget omfattes til sammen av OTP-loven (for begge legekontorene), men ikke arbeidet for hvert legekontor separat. Om det påhviler en plikt for legene til å tegne tjenestepensjonsordning i en slik situasjon, er et spørsmål Kredittilsynet vil komme tilbake til.

Hva med SOP?

Med de avklaringer som nå foreligger vil privatpraktiserende leger i all hovedsak kunne reservere seg fra deltakelse i sin virksomhets pensjonsordning, og på den måten unngå at pensjonen samordnes med SOPs ytelser. Slik reservasjon innebærer samtidig at legene ikke vil dra nytte av fordelene ved deltakelse i pensjonsordningen. På den måten er det grunnlag for å si at SOPs ytelser står i veien for hensiktsmessig pensjonssparing for leger.

SOP arbeider for tiden for å se om det finnes alternative måter å innrette pensjonsytelsene på. Hovedspørsmålet er om det er mulig og hensiktsmessig å omprioritere ytelsene for å øke ordningens alderspensjon. Sentralt i arbeidet står imidlertid også spørsmålet om SOP kan innrette ytelsene på en måte som gjør at leger kan delta i bedriftens tjenestepensjonsordning uten at det går på bekostning av ytelser fra SOP.

Einar Espolin Johnson

enar.espolin.johnson@legeforeningen.no
Økonomi- og administrasjonsavdelingen